

marx-21

marx21yayinlari

www.marx-21.net

Marx21 Yayınevi Bülteni, Sayı: 3, Nisan 2019

Değişim Zamanı

Yerel seçimlerde AKP, Türkiye'nin en büyük şehirlerini kaybetti ve büyük bir yara aldı. Toplumsal muhalefet de 7 Haziran 2015 seçimleri ve sonrasında yaşanan sürecin sonrasında ilk defa bir nefes alma fırsatı yakaladı. Yüzümüzdeki asıklık biraz azaldı.

Bu, AKP için ciddi bir yenilgidir. Zira tüm kamu ve medya kaynakları kullanarak sürdürülen seçim kampanyasından başta İstanbul ve Ankara olmak üzere Türkiye'nin belli başlı büyük şehirlerini kaybederek çıktı. Zaten İstanbul yenilgisini kabul edemediklerinden oyları tekrar tekrar saydırıp İmamoğlu'na mazbatasını seçimden 17 gün sonra verebildiler. KHK'lı seçilmişlerin hak ettikleri koltukları gasp ediyorlar. Üstelik bir de YSK'ya İstanbul'daki seçimlerin iptali için

başvurdular. Eğer Erdoğan, kendisini (lafzi düzeyde de olsa) demokrasiye bağlayan son cılız ip olan seçimi iptal etmeye dönük adımları son noktasına kadar götürmeye çalışırsa (bu düşük bir ihtimal olsa da hala karşımızda) seçim sonuçlarını ve meşruiyetini savunmak, önümüzdeki dönemin öncelikli mücadele konularından biri olacaktır. Bununla birlikte Erdoğan ve AKP'li yöneticilerin söyledikleri ve yaptıkları kendi tabanında bile itirazlarla karşılaşmaya başladı. AKP'de ciddi çatlaklar oluştu.

Ciddi bir ekonomik bunalımının içine bulunduğumuz, savaş ve baskı politikalarının yoğun olarak hissedildiği bu dönemde Demirtaş'ın "bağrınıza taş basın" çağrısı Ankara ve İstanbul'un AKP'nin elinden kurtarılmasını sağladı. Tüm baskılara rağmen HDP, Kürt bölgelerinde kayıma kaybedilen belediyelerin önemli bir kısmını da geri aldı. Bu seçimin bir başka olumlu tarafı, CHP tabanının bir kısmının özellikle Selahattin Demirtaş'ın HDP seçmenini sandığa çağırmasının kıymetini görmesi ve takdir etmesi oldu.

Bu seçimlerin en heyecan verici sonucu İstanbul'da AKP hanedanlığının son buluş Ekrem İmamoğlu'nun seçimi kazanması oldu

Son olarak “bir şey değişmez” hissinin kırılarak değişim umudunun tekrar artması da cebimize girenler arasında.

Havası düşük seçimi AKP kaybetti

Her ne kadar seçimler öncesi özellikle iktidar kanadı keskin bir dil kullanmış olsa da seçim döneminin (İstanbul oylarının yeniden yeniden sayılması hariç!) çok da heyecanlı geçmediğine şahit olduk. Seçimlere katılım oranının nispeten düşüklüğü bunun bir yansımasıdır: 9 ay önceki 2018 genel seçimlerine göre bu yerel seçimlerde yüzde 84,6 olarak gerçekleşen katılım oranında yaklaşık 3,5 puanlık bir düşüş var.

AKP+MHP'den oluşan iktidardaki Cumhuriyet İttifakı'nın oyları yaklaşık 2 milyon azalırken, Millet İttifakı'nın oyları yaklaşık 1,4 milyon arttı. Buna karşın oransal olarak Cumhuriyet İttifakı yaklaşık bir puan kaybetmesine rağmen hala toplam oyların yüzde 51,6'sını alırken Millet İttifakı'nın oy oranı yüzde 37,5 oldu.

“İktidarı geriletme” taktiğiyle batıda çoğu yerde aday göstermeyen HDP'nin oyları önceki seçimlere göre yaklaşık 3,6 milyon azaldı. Görünen o ki HDP seçmeninin önemli bir kesimi “bağrına taş basarak” CHP adaylarına, bir kısmı Saadet'e oy verdi. Bağrına taş basmayı başaramayanlar ise ya sandığa gitmedi ya da geçersiz oy

kullandı (elbette Kürt illerindeki sandık taşımalarının ve baskıların da bu oy düşüşünde rol oynadığını unutmamak gerek). Türkiye çapında geçersiz oyların bir önceki seçime göre yaklaşık 900 bin artmasının (toplam 1,9 milyon geçersiz oy kullanıldı) nedenlerinden birisi sandığa gitmeyen HDP seçmenleri olsa gerek.

Hem katılım oranının düşmesinin hem de geçersiz oyların artışının bir diğer nedeni ise AKP tabanının bir kesiminin küskünlüğü veya kırgınlığı olmalıdır. Anlaşılan, iktidar blokunun attığı adımlar ve yerel seçimlerin “beka sorunu” haline dönüştürülmesi AKP tabanından ziyade muhalefet bloğunun tabanını ajite ve motive etmiş. AKP'nin kimi eylemleri ve ekonominin nane molla oluşu AKP tabanının bir kısmını seçime katılmamaya veya geçersiz oy kullanmaya sevk etmiş. Tepki oylarının bir kısmı ise iktidar blokunun diğer partisi olan MHP'ye geçmiş gibi görünüyor. Bunun yanında Saadet Partisi'nin oylarındaki yaklaşık 600 binlik artışın bir kısmının tepkili AKP seçmeninden kaynaklandığını varsaymak hatalı olmayacaktır. Ancak genel olarak ittifaklar arası oy geçişkenliğinin olmadığı anlaşılıyor.

Şurası çok açık ki CHP'ye Ankara ve İstanbul'u kazandıran Selahattin Demirtaş'ın HDP tabanına “bağrınıza taş basın” çağrısı oldu.

“Mahalle” siyasetinin limitleri

Son birkaç seçim/referandumda oluşan Türkiye haritası bu seçimde de karşımıza çıktı: Türkiye'nin batı kıyılarındaki şehirler çoğunlukla CHP'nin kırmızısına, Orta Anadolu ve Karadeniz AKP'nin sarısına ve Kürt bölgesi de HDP'nin moruna boyandı. Bu tablo aslında Türkiye'deki “mahalleler” ayrımının bir göstergesi: Bir yanda “mütedeyyin”, öte tarafta “laik” ve bir de “Kürt” mahallesi. Ancak bu mahalleler sadece kentler arasında değil, aynı kent, işyeri ve okul içinde karşımıza çıkıyor. İlk iki “mahalle” kendi arasında kanlı-bıçaklı iken, mevzu; Kürtler, son dönemde özellikle Suriyeliler üzerinden yükseltelen yabancı-mülteci düşmanlığı ve neoliberal-piyasacı ekonomi politikası olduğunda bu iki mahallenin yöneticilerinin söylemlerinin ve eylemlerinin benzeştiğini görüyoruz. Üstelik her üç “mahalle”de de farklı sınıfların yan yana durma çabası söz konusu.

Sahte ayrımlar üzerinden kamplaşma ve kutuplaştırma siyaseti Tayyip Erdoğan'ın neredeyse en başından beri bol bol ekmeğini yediği bir kaynak. Ancak bu “mahalle” ayrımını yaratan Erdoğan'ın kendisi değil. Türkiye Cumhuriyeti ilk kurulduğundan beri sınıfsız bir ülke, sınıflar-üstü bir devlet olarak kendisini lanse etmeye çalıştı. Çıkarları farklı toplumsal sınıfların ve farklı ulusların (ve aslında farklı dini inanışların) varlığı reddedilirken toplumda sahte ayrımlar yaratıldı. Çatışmanın ve mücadelenin Türkiye'nin çağdaşlaşması/modernleşmesi taraftarlarıyla karşıları arasında olduğu nosyonu işlendi. Devletin resmi sesine karşı çıkanların hepsi “gerici” olmakla veya gericilerin değirmenine su taşımakla itham edildi. İrkçı-tekçi-dışlayıcı milliyetçilik ve nereye istense çekilebilen “ilericilik” propagandasıyla birleşen baskı, toplumsal sorunların halinin altına süpürülmesi için kullanıldı.

Erdoğan'ın da elinde süpürge var, ama halı artık daha fazla pisliği kapatmaya yetmiyor. Geldiğimiz noktadaki politik sıkışmışlığın önemli nedenlerinden birisi bu. Halinin

eski işlevini yerine getirememesinin diğer bir nedeni Türkiye'yi de etkisi altına alan dünya ekonomisinin sorunlu hali.

2017 Referandumundan bu yana karşılaştığımız (bir-iki puanlık bir bantta dalgalanan) %51-49'luk kafes "mahalle içinde sıkışmışlık"ın neticesi. Herkes kendi mahallesine uygun ahkam kesiyor, karşı "taraf"ta yer alanları komple düşman ilan ediyor, böylece kendi mahallesini konsolide etmeye çalışıyor. Elbette çoğunluk AKP ve ortaklarından yana olduğu için o tarafın kestiği ahkam daha bas-kin oluyor.

Her mahallede işçi ile patron, zengin ile fakir yan yana durmaya çalışıyor veya zorlanıyor. Ama topluma biçilen bu dar elbiseler aslında bir türlü dikilmiyor.

Evet, AKP; otoriter, neoliberal ve milliyetçi bir parti. Ancak onun karşısında yaratılmaya ve ayakta tutulmaya çalışılan "demokrasi cephesi"nde de aslında en az AKP kadar otoriter, neoliberal ve milliyetçi unsurlar var. Birbirlerinden siyah-beyaz kadar farklı kesimleri bir arada tutmaya çalışmak ise bizi aslında politikasızlığa itiyor. CHP hem kendi içindeki milliyetçileri hem de Akşener'in partisini hoş tutabilmek için HDP'yi bir kenara itti. Zaten bu yüzden Ankara ve İstanbul'daki HDP'liler ancak ciddi fireler vererek ve bağırklarına taş basarak sandığa gidebildiler. CHP'nin neoliberal politikaları öyle ya da böyle desteklemesi de bir diğer ayıbı.

Kapan

Erdoğan'ın otoriter rejimine karşı tüm "demokratlar"la oluşturulacak demokrasi cephesi propagandası son derece popüler. İlk bakışta da mantıklı bir öneri gibi görünüyor. Neticede sandıkta bir oy, bir oydur.

Fakat bu tam bir hayaldir. Bu hayalin beslendiği damarlardan bir tanesi burjuvazinin ve nihayetinde onun temsilcisi olan sağ partilerin bir kısmının demokrasiye bağlı oldukları, aslında AKP otoriterliğinin sermayeye de zarar verdiği hüsnükuruntu-

sudur. Türkiye'nin AB-ABD ekseninden uzaklaşmasının sermayenin bir kesiminin canını sıkacağı muhakkak. Ancak bu can sıkıntısı, örneğin Erdoğan grevleri yasakladığında, paketler açıp kıdem tazminatına göz diktiğinde, sendikaları pasifliğe zorladığında birden dağılıveriyor. Öyle ki Gezi direnişçilerine pastanesini açan Ali Koç'un Gezi'den hemen bir sene sonra kendisinin de dahil Bursa'daki ve İzmit'teki fabrikaları saran "metal fırtına"nın Erdoğan dalgakıranıyla engellenmesinden hiç de üzgün olduğunu görmedik. Erdoğan, başında olduğu rejimin grevleri nasıl engellendiğinden bahsettiğinde bir tane sermayedarın tepki gösterdiğine de şahit olmadık. İşin doğrusu patron cephesinden arada gaz almaya dönük birtakım afaki laflar dışında bir şey işitmişliğimiz yok. "Erdoğan'ın ihalecileri" dışındaki patronların rahatsızlıklarını gösteren somut bir veriye şimdiye kadar rastlamadık.

Tarih boyunca burjuvaziden ve sağdan demokrasi beklemek hep hüsrarla sonuçlandı. Burjuvazi şu anki mevcut demokrasiye ismini vermiş olsa da onu geliştirmek ve yaygınlaştırmak hep işçi sınıfının mücadelesi sayesinde gerçekleşti. Örneğin şimdiki demokrasinin temel yapı taşı kabul edilen genel oy hakkına bakalım. Bu hak ne 1789 Devrimi'nin liderliğinin ne de 19. yy.da yaşamış herhangi bir burjuvanın tahayyül sınırı içinde yer aldı. Genel oy hakkı, işçi sınıfının on yıllarca süren mücadelesi sayesinde, tam olarak ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra oturmuş bir hak. Burjuvaziye ve sağın "demokratik" kesimine güven duymanın yarattığı daha büyük hüsrarlar var: Ticaret hacmini azaltacağı için uluslararasılaşmış sermayenin büyük bir savaşı mutlaka engelleyeceğine olan inanç Birinci Dünya Savaşı'yla, Alman sermayesinin diğer ulusal sermayelerle organik ilişkisinin faşist iktidara izin vermeyeceğine olan inanç Nazi rejimi ve İkinci Dünya Savaşı'yla suya düşmüştü. Hatta faşizme karşı burjuvazinin "demokratik" kesimiyle birlik-

te 1930'larda "Halk Cephesi" kuran Fransız solu, Halk Cephesi hükümetinin atadığı genelkurmay başkanının ülkeyi Nazilere satmasına şahit oldu!

Buna rağmen CHP liderliği soldan sağa tüm Erdoğan karşıtlarını toplama uğraşında. Toplumda sağ/ırkçı/neoliberal fikirlerin ve pratiklerin egemenliğini veri kabul eden liderlik, buna uyum sağlamak için elinden geleni yaptı/yapıyor. Meral Akşener'in ırkçı partisiyle birlikte kendi tabanındaki milliyetçileri sol tabanla (ama solcu olduklarını belli etmeyecekler) birleştirme, Kürt seçmenden de (kendi kimliklerini ve taleplerini saklama kaydıyla) oy alma derdinde. Dolayısıyla aslında Millet İttifakı'nın bir parçası olmak isteyen bir sağcının kendisini ve fikirlerini reddetmesine veya bunlardan geri adım atmasına hiç gerek yokken toplumun ezilen/sömürülen kesiminden gelen birisinin veya onların haklarını savunmak isteyenlerin kendi taleplerini bir kenara bırakması şart.

CHP liderliği karşı "mahalle"dekilere de durmadan "şirinlik"ler yaparak onları cezbetmeye çalışıyor. Kemal Kılıçdaroğlu'nun elinden bozkurt işareti, dilinden "ülkücü kardeşlerim" lafı eksik olmuyor. Çeşitli dindar-muhafazakar mesajlar ve jestlerle AKP tabanı cezbedilmeye çalışılıyor.

Üstelik ekonomik krizin iyiden iyiye hissedilmeye başladığı bu günlerde CHP, AKP'yi neoliberal politikaları tam hakkıyla uygulamadığı için eleştiriyor! Cumhuriyet İttifakı'nın tabanı "şirinlik"lere kanmıyor. AKP tabanının bir kısmının var olan durumdan çeşitli gerekçelerle rahatsız olduğu kesin. Ancak tepkili AKP'liler bu seçimde ya ittifakın diğer partisi MHP'ye yöneldiler ya sandığa gitmediler ya da geçersiz oy kullandılar. Ama elleri CHP'nin altı okuna bir türlü gitmedi.

Verili ittifakların yürüttükleri politikalarla bu cendereden de Erdoğan ve benzeri baskıcı-otoriter zihniyetlerden de kurtulup gerçek bir demokrasi inşa etmemiz mümkün değil.

Reçeteyi değiştirme zamanı

AKP'de çatlaklar ortaya çıktı. Bu, hepimiz için iyi haber. Ancak bu çatlaklar mevcut durum devam ettikçe onarılır. Neticede AKP ve Erdoğan, attığı her yeni adımda öncekileri inkar etmek zorunda kalıyor. Ama şimdikiye kadar durumu öyle ya da böyle idare edebildi.

Bunun nedeni mevcut muhalefetin sayısal olarak değil ama politik olarak zayıf olmasıdır. Muhalefetin dar, milliyetçi, neoliberal, sağ politikaya hapsedilmesi bizi hareketsiz kılıyor.

Oysa artık ekonomik kriz koşulları altında yaşamak zorunda bırakıyoruz. Türkiye ekonomisi son iki çeyrekte küçülüyor, maliyet artışı demek olan üretici fiyat endeksi yüzde 30'lara tırmanmış durumda. Kriz demek, yoksullaştırıcı politikaların azgınlaştırılması demek. Bundan "mütedeyyin"- "laik"- "Kürt"; tüm yoksullar ve işçiler acı çekiyor/çekecek. Savaş politikaları "mütedeyyin"- "laik"- "Kürt"; tüm yoksullara ve işçilere zarar veriyor/verecek.

Bütün bunların çaresi ise temel demokratik değerler üzerinden yükselcek, sosyal adalete dayalı, barış politikalarıdır. Günümüzde Erdoğan'ın kişiliğinde vücut bulan otokratik-baskıcı rejime karşı temel demokratik değerleri, ancak demokrasi fikriyatını daha da ileri taşıyarak savunabiliriz. Dolayısıyla ta İttihat Terakki diktasından bu yana iktidar zihniyetine hakim olan vesayet rejimini hedef almadan (ki var olan cumhurbaşkanlığı otokrasisi aslında bu vesayet rejiminin biraz daha ileri götürülmüş halinden başka bir şey değildir) ilerleyebilmemiz mümkün değildir.

En basit ve güncel örneği ele alalım: Erdoğan, muhalefetin eline geçen belediyelere adım attırmama tehdidinde bulunuyor. Bunu ona sağlayan merkezi iktidarı daha da güçlendiren mevcut rejim. Bunun çaresi eski "tek"çi parlamentarist sisteme dönmek değildir. Zaten eski rejim eğer sağlam ve işe yarar olsaydı neredeyse iki yıl içinde ve nispeten kolayca yıkılıp gitmezdi.

Bugün yapmamız gereken, merkezi iktidarın yerel yönetimler üzerinde

sallandırdığı vesayet kılıcını ortadan kaldırmak, yerel yönetimlerin yetkilerinin geliştirilmesi için uğraşmaktır. Ancak bu tek başına yeterli değildir. Çünkü mevcut belediyeler de aslında bir çeşit tek adam yönetimleridir. Karar alma mekanizmalarının mahallelerden başlayarak oluşturulacak yerel meclislerle tabana yayılması şarttır. Böylece demokrasi gerçekten "halk yönetimi" halini alabilir.

Ne kadar sol, o kadar demokrasi

Mevcut sağ-sol ittifakını dağıtma ve solun evrensel değerleri üzerinden yeni bir mücadele birliği oluşturma teklifi ilk planda muhalefet cephesini zayıflatmak gibiymiş görünüyor.

Oysa ki Akşener'in partisinin ve CHP tabanındaki milliyetçi kesimin biçtiği dar gömlekten, yani politikasızlıktan,

alternatifsizlikten kurtulmuş oluruz. İşçi sınıfı, yoksullar, kadınlar, Kürtler, eşcinseller ve toplumun diğer tüm "lanetliler"ini birleştirme perspektifi bizi o geniş çoğunlukla (şu anda "mütedeyyin" mahallede ikamet edenler de dahil!) buluşturur. Dolayısıyla bu aynı zamanda tam anlamıyla AKP'yi parçalamayı da sağlayacaktır.

Elbette "lanetliler"i kazanabilmenin yolu, onların adil barış, gerçek demokrasi ve sosyal adalet taleplerine sahip çıkmakla, onları ortaklaştırmakla gerçekleştirilebilir.

Bu noktada Yeşil Sol Parti; emek, ekoloji, barış ve demokrasi mücadelelerinin birleştirilmesinin ve büyütülmesinin önündeki engelleri kaldırma konusunda önemli bir fikrinsel ve eylemsel potansiyele sahiptir. Bu potansiyeli harekete geçirelim.

Mazbata Tamam, Mücadeleye Devam

Ekrem İmamoğlu, mazbatasını aldıktan sonra "belediye artık şahıslara, cemaatlara çalışmayacak" dedi.

Gerçekten de AKP, İstanbul başta olmak üzere Türkiye'nin neredeyse bütün kentlerini kent olmaktan çıkarıp birer şantiye/rantiye alanına çevirdi. Diğer yerlerde olduğu gibi İstanbul'un bütçesinden pek çok değişik asalak geçiniyor. Bunları temizlemek ve onlardan hesap sormak zorunlu.

Fakat bu noktada bir dizi sorun var:

1. Daha 1 Nisan akşamı Erdoğan, elinden kaçırdığı belediyeleri çalıştırmayacağını söyleyerek tehdit etti. İstanbul belediye meclisinde AKP-MHP blokunun çoğunlukta olduğu da göz önüne alındığında eğer belediye bütçesinin kontrolü işi kapalı kapılar ardına havale edilir, toplumsal düzleme taşınmazsa istenilen sonuçların elde edilmesi çok zor.

2. AKP, belediye bütçelerinden aşırılarıyla çevresini ihya etti.

Ancak 10'unu kendisine ayırırken 1'ini yoksullara dağıtmayı ihmal etmedi. AKP'ye toplumsal desteğin önemli bir kaynağı yoksulların eline çeşitli yollarla geçen bu sosyal harcamalar oldu. Bu harcamaların kesilmesi veya azaltılması yerine bunların araçlarının ortadan kaldırılması ve belediyenin demokratik usullerle bu yardımları yoksullara ulaştırması şart.

3. Var olan belediyelerin yapısının demokratikleştirilmesi, kentte yaşayan insanların sadece "oy veren" olmaktan çıkarılıp "yön veren" haline gelmesi için uğraşmalıyız. Kararların tabandan alınması için her mahallede, mahalle sakinlerinin doğal üyesi olduğu meclisler oluşturulmalıdır.

4. Beton yığını halini almış kentlerin yaşanabilir ve doğaya uyumlu hale getirilmesi için çabalayamamız gerekiyor.

Tüm bu konular etrafında kampanyalar inşa edip bu sorunların çözümünü toplumsallaştırmalıyız.